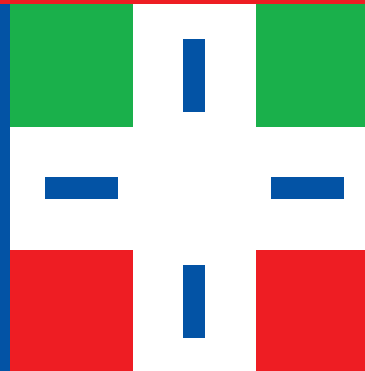
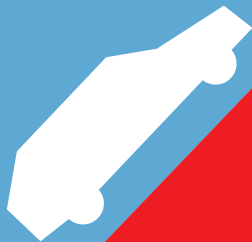

MIDDELLAND IN BEWEGING

**MOOI,
MOOIER,
MIDDELLAND**

**Onderweg naar een
nieuw programma voor
Mooi, Mooier, Middelland
2019-2024**

**Een tussenstand na een uitgebreide raadpleging van
de wijk middels gesprekken, spel, formulieren, tekeningen,
wijkbijeenkomst én thematische sessies.**

Inleiding

Op weg naar een nieuw programma voor Mooi, Mooier, Middelland

De afgelopen maanden zijn veel ideeën opgehaald voor een nieuw programma voor Mooi, Mooier, Middelland. Middellanders zijn huis aan huis uitgenodigd om hun ideeën in te sturen, vele gesprekken zijn gevoerd en meerdere bijeenkomsten georganiseerd zoals de grote wijkbijeenkomst van 28 november j.l. In verschillende avondsessies in januari en februari is nogmaals alle inbreng intensief doorgesproken met een groep van betrokken bewoners en ondernemers. De verzamelde ideeën zijn onder gebracht in zeven thema's: een zelfsturende wijk, een wijk voor iedereen, een sociale en gezonde wijk, een duurzame wijk, een leefbare wijk, een ondernemende wijk en een levendige wijk.

In dit pamflet presenteren we een tussenstand als opmaat voor de volgende stappen. Per thema is de ambitie in een notendop samengevat en een waslijst met ideeën voor uitvoering verzameld. Je leest wat er al is gedaan, maar ook wordt inzichtelijk gemaakt wat nog moet gebeuren. Bij de volgende stappen werken bewoners en ondernemers samen met de gemeente, Woonstad als corporatie en andere bij de wijk betrokken partijen verder aan een goed doortimmerd en samenhangend programma. Samen worden alle aangedragen ideeën op een rij gezet, prioriteiten gesteld en keuzes gemaakt.

Woensdag 13 maart peilen we het draagvlak voor deze tussenstand en praten we verder over de route naar een samenhangend programma voor de wijk.

Het is een uitnodiging om mee te doen, want samen de wijk maken is leuker.

Op naar een programma voor Mooi, Mooier, Middelland 2019-2024!

De route naar een programma voor Mooi, Mooier, Middelland (2019-2024)

De volgende etappe

Voor de weg naar een mooier Middelland maken we samen het programma. De afgelopen maanden is gewerkt aan het verzamelen van ideeën uit de wijk. Deze zijn ondergebracht in zes thema's. Deze thema's moeten nu worden uitgewerkt naar een samenhangend programma met doortimmerde plannen voorzien van een begroting.

Tijdpad

Het tijdpad voor het maken van het programma Mooi, Mooier, Middelland 2.0 ziet er als volgt uit:

NB: Middelland is altijd in beweging. Het huidige proces vanuit Mooi, Mooier, Middelland wordt voortgezet tot september.

Gedeelde waarden en een heldere ambitie

We hebben een duidelijke ambitie nodig en strategieën om die te realiseren. Ingrediënten daarvoor zijn de afgelopen maanden boven gekomen in de vorm van stevige opgaven. Zo kan de energietransitie Middelland helpen om duurzamer en groener te worden. De bestrijding van eenzaamheid en armoede vraagt nieuwe oplossingen. Middelland kan een proeftuin worden van Samen Beter en werken aan een gezond sociaal ecosysteem. Verdichting van de wijk is onontkoombaar, maar de wens is dat de verdichting ruimte biedt aan alle bevolkingsgroepen en inkomensklassen, zodat Middelland met recht een wijk voor iedereen blijft. Interessant is de vraag of we waarden delen, die helpen bij het maken van keuzes en het programma richting geven. Tot nu toe zijn *mooi, samen* en *divers* belangrijke waarden, maar is er meer? Wat kunnen we met woorden als *veerkracht, rechtvaardigheid, duurzaamheid ...?*

Betrokkenheid van bewoners, ondernemers én gemeente

Op de zeven velden hebben we betrokken bewoners en ondernemers nodig die tot de zomer werken aan een ambitieus programma voor Middelland. Een programma waar we de komende vijf jaar mee vooruit kunnen. Per thema trekt een groepje van drie bewoners en / of ondernemers de kar. In samenwerking met gemeente en andere bij de wijk betrokken partijen bouwen zij voort op wat er al gaande is in de wijk en stellen zij ambitieuze projecten op. De opdracht en werkwijze kan per thema behoorlijk verschillen, omdat de uitdagingen zo divers van karakter zijn. De kar-trekkers nodigen op een eigen manier andere wijkbewoners en ondernemers uit om mee te denken. Samen weerspiegelen ze de diversiteit van de wijk.

Zelforganisatie

In het co-creatieproces hebben we te maken met een veelkoppige gemeentelijke organisatie en een wijk die zich ook op allerlei manieren heeft georganiseerd. In fase twee willen we de organisatie van het proces duidelijker een samenwerking van gemeente, bewoners, ondernemers en andere bij de wijk betrokken partijen maken. Co-creatie gaat uit van gelijkwaardigheid.

We zoeken een organisatiemodel, dat optimaal bijdraagt aan co-creëren als werkvorm. Met een heldere plek voor het Wijkcomité. Ideeën voor een WijkBV of een wijkstichting zijn geopperd als oplossing voor organisatorische en praktische vraagstukken van co-creatie.

Communicatie

In de afgelopen jaren is de identiteit van de wijk goed neergezet. Communicatie verbreedt het bereik van het proces. Een speerpunt voor de komende jaren is het betrekken van meer mensen in het proces. We zorgen voor het behoud van middelen zoals de *Middellandpost* en de opgebouwde *social media*. Tegelijkertijd zoeken we naar nieuwe manieren om nog niet betrokken bewoners | ondernemers te bereiken. Denk aan de inzet van jongeren uit de wijk als *influencers* op sociale media, Huize Middelland, groepsambassadeurs, of een Wijk-VVV ...

Resultaten uit Mooi, Mooier, Middelland 2015 - 2018 – een selectie

De afgelopen jaren is hard gewerkt en veel bereikt in Mooi, Mooier, Middelland. Om een idee te krijgen wat op het gebied van de nu benoemde thema's al is gebeurd, hebben we de behaalde resultaten thematisch op een rijtje gezet. Het is een indrukwekkende lijst die laat zien wat een wijk in co-creatie met gemeente en andere partijen tot stand kan brengen. Nu we de smaak en vaart te pakken hebben, kunnen we zeker meer!

Zelfsturende wijk

- Co-creatie is het leidend principe
- Geloot wijkcomité
- Participatie bewoners en ondernemers in fase 1 MMM
- Zes thema bijeenkomsten: goede opkomst en betrokkenheid
- Meerdere experimenten van mening peiling.
- Diverse ambtenaren kennen onze wijk goed en zijn in staat ons goed te vertegenwoordigen in de gemeentelijke organisatie
- Communicatie door Middellandpost en social media
- ...

Een wijk voor iedereen

- Diversiteit op agenda gezet
- Innovatieve ideeën over (samen)wonen.
- Bewustzijn dat bewoners altijd moeten worden betrokken bij ontwikkelingen (Oostervantgebied)
- ...

Een sociale en gezonde wijk

- Meer vrijwilligers en initiatiefnemers
- Huize Middelland zorgt voor meer samenwerking
- plekken voor jongeren, voor talentontwikkeling en ontmoeting
- Elke dag gemiddeld zes activiteiten voor en door bewoners

- Doorlopende leerlijn voor het taalonderwijs (Nederlands)
- Inlooplekken voor mensen met vragen
- Cursussen voor gezond koken en budgetkoken.
- Aanbelacties om actief ongewenste eenzaamheid bestrijden
- Huisartsen schrijven 'groen op recept' voor en initiëren wijkwandelingen
- ...

Een duurzame wijk

- Bollenpootdagen in de wijk
- Schoonmaakactie Heemraadssingel
- Ca 60 nieuwe bomen in de wijk
- Ca 200 extra fietsparkeerplekken
- Brancopark vernieuwd met veel nieuwe aanplant
- Proef met regentonnen, om hemelwater te benutten (Graaf Florisstraat)
- Bewoners maken buitenruimte visie Oostervantgebied: Bron van Middelland.
- Impluvium (hemelwateropvang paviljoen)
- Burgerinitiatief Zon in de Stad rond zonnepanelen
- Geraniumdag
- Robert Fruinstraat groenste straat van Rotterdam.
- Goede basis voor afvalscheiding (Retourette en mstraatbakken voor plastic, glas, papier, brood en kleding)
- Burgers onderhouden boomspiegels in het gemeente perk voor hun huis
- Singeldingen, Brancopark en de Sporttuin maken deel uit van Groene Connectie (verbinding groenprojecten in Delfshaven d.m.v. looproute)
- Grote waterberging annex groene stadsoase in Essenburgpark
- ...

Een leefbare wijk

- Nieuwe pleinen en parken: Aleidisplein, Brancopark, Jan de Vouplein en Middellandplein
- 30 verwijderde rolluiken

- 40 gerenoveerde winkelgevels
- 80 verbeterde woonpanden
- Extra zebra's in de wijk
- Overlastgevende horeca in Jan Sonjéstraat opgeheven.
- Zes gevelkunstwerken aangebracht.
- Experiment met afsluiting Jan Sonjéstraat
- Extra zebra's in de wijk
- Werkgroep met buurtambassadeurs die schoon, heel een veilig bewaakt.
- Twee teams van Antes aangestuurd door bewoners houden de pleinen schoon te houden.
- Heemraadssingel schoon gevist.
- Een wijkconciërge
- Een projectleider ter bestrijding van overlast.
- ...

- Jaarfeesten van Huize Middelland
- Popup-concerten, theater/filmvoorstellingen en tentoonstellingen in o.a. Buurtatelier, Graaf Florisstraat, Het Wijkpaleis
- Brede viering van Halloween, Sinterklaas en Kerst
- Meer sportfaciliteiten, met de heropening van het Henegouwerplein
- Zes keer per jaar de Middellandpost
- Website en sociale media Mooi, Mooier, Middelland en Huize Middelland
- ...

Een ondernemende wijk

- Winkeliers Middellandstraat zijn meer verbonden
- Revitalisatie Middellandstraat in ontwikkeling
- Retail Academy Middellandstraat
- Storytelling Middellandstraat (rondleidingen en publicatie verhalen)
- Promotie Middellandstraat (o.a. social media en website)
- Winkeliers Middellandstraat gaan voor BIZ in 2020
- Eigenaren Middellandstraat gaan voor BIZ in 2020
- Winkeliers Binnenweg gaan voor BIZ in 2020
- Stageplekken in winkelstraten en rond evenementen
- Pop up shop Made in West
- In het Schoonteam kunnen mensen van Antes een eerste stap op weg (terug) naar werk zetten
- Er zijn diverse eetmogelijkheden in Huize Middelland voor mensen met een kleine beurs
- ...

Een levendige wijk

- Grote en kleine evenementen: o.a. Winterfestival, Tjop Tjop, Middfest
- Participeren in stadsbrede evenementen o.a. ZigZagCity, Keti Koti
- Fototentoonstelling over Middelland 1960-2015
- Zomercampings op het Brancopark en het Dierenlandje

Een tussenstand

In dit pamflet wordt een tussenstand gegeven van het nieuwe programma Mooi, Mooier, Middelland 2.0. Zoals eerder beschreven is onderstaande tussenstand het resultaat van een zeer brede raadpleging van bewoners en ondernemers in de wijk. Per thema is de ambitie in een notendop samengevat en een waslijst met ideeën voor uitvoering verzameld. In het vervolgproces worden de thema's verder uitgewerkt, worden prioriteiten gesteld en keuzes gemaakt.

Een zelfsturende wijk

Middelland is een wijk waarin de bewoners zeggenschap hebben over hoe het er aan toe gaat. Co-creatie is de werkwijze. Bewoners en ondernemers maken samen met de gemeente en bij de wijk betrokken partijen (denk aan Woonstad, de wijkagent, welzijnspartijen, Sportfondsen e.a.) plannen, nemen besluiten en werken samen in en aan de uitvoering. Bewoners, ondernemers, het Wijkcomité, de gemeente en andere partijen of netwerken hebben daarin elk een eigen rol. Goede communicatie speelt een cruciale rol in het betrekken van bewoners en ondernemers.

Ingebrachte ideeën voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0

- Betere invulling co-creatie, onderzoek het opstellen van regieteam co-creatie, rol wijkcomité, co-creatie is uitgangspunt voor alle processen in Middelland
- Meer zelforganisatie in de wijk, o.a. werkgroepstructuur voor nieuwe onderwerpen
- Duidelijke gesprekspartner voor gemeente
- Opzetten van 'wijkparlement' als adviesorgaan voor wijkcomité
- Verbeteren communicatie intern en extern
- Participatie verbeteren
- Opzetten instrument voor inspraak bewoners
- Transparant en effectief organisatie geldstromen, bijvoorbeeld middels wijk BV
- Versterken eigenaarschap
- Betrekken woningcorporaties
- Verbeteren democratisch model in de wijk
- (Cyclisch) leren m.b.t. co-creatief organiseren en actiegericht handelen
- Zorgen dat het proces laagdrempelig genoeg blijft dat ook nieuwe mensen kunnen blijven instappen.
- Hoe zorgen we voor toegang tot het proces

- Zoveel mogelijk concrete doelstellingen formuleren
- Een fysieke locatie voor MMM 2.0
- Betere afstemming m.b.t. grote projecten (gemeente, Stedin, riool, RET, glasvezel etc.)
- Meer verbinding tussen de groepen
- ...

Een wijk voor iedereen

We gaan op reis en nemen mee ... Wat van waarde is houden we vast. Diversiteit bijvoorbeeld. De wijk is altijd bedoeld geweest voor meerdere bevolkingsgroepen. Ook nu huis- en huurprijzen stijgen en de wijk steeds meer mensen met een stevig inkomen trekt, moeten mensen met een kleine beurs in Middelland kunnen blijven wonen.

Ingebrachte ideeën voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0

- Co-creatief platform waarin bewoners, gemeente, woningbouwvereniging en andere relevante partners samenwerken
- Dit platform is de basis voor de ontwikkeling van Oostervantgebied. Mensen met kleine beurs worden niet vanwege renovaties of funderingsaanpak uit de wijk geplaatst.
- Kennis, ervaring, wensen en dromen rond wonen in deze wijk worden opgehaald en inzichtelijk gemaakt
- Gentrificatie tegen gaan. Inclusieve wijk
- Goedkope huurwoningen in de sociale en particuliere sector behouden
- Woningbouwcorporaties betrekken
- Geschikte huisvesting voor oudere wijkbewoners
- Invloed bewoners op lange termijn visie Oostervant; nieuwe entree voor het Oostervant gebouw; vergroenen voorplein; kinderspeelplek; verbeteren sportgebied Henegouwerplein met nieuwe entree, weghalen parkeerplek
- Meer mensen zouden vriendelijk moeten doen tegen elkaar #doeslief
- Genoeg zitplekken om elkaar te ontmoeten
- Zorg voor plekken waar de verbinding ontstaat en jaag het debat over het samenleven in de wijk aan.
- Een toegankelijk Wijkpaleis
- Verminderen van overlast afhaalbedrijven op Nieuwe Binnenweg. (geluidsoverlast)

- afzuiginstallaties)
- Meer speeltuinen
- Klein podium in het Brancopark
- Goed proces tussen gemeente en actiegroep droge voeten, ondersteund door extern procesbegeleider
- Stimuleer elektrische scooters, vuile scooters niet op het fietspad
- Start met energietransitie op de Claes de Vrieselaan tijdens herinrichting
- Riool vernieuwing combineren met energievraagstuk (Middelland=kans)
- Meer Middellanders verleiden om ook mee te doen
- Slimme manieren om bewoners die er niet (altijd) bij zijn ook te laten meepraten
- Eigenaarschap wijk over energietransitie
- Nog betere communicatie
- Communicatie ook in de Havenloods
- Behoud divers woningaanbod
- ...

Een sociale en gezonde wijk

Het Middelland van onze dromen is een wijk waarin mensen de kracht van samen leven steeds dieper ontdekken. We zijn niet bang voor elkaar. Respect is een levensstijl. Samenwerking en meedoen zijn normaal. Communiceren in het Nederlands gaat iedereen goed af. Eenzaamheid komt alleen nog voor als bewuste levenskeus, niet als lot.

Ingebrachte ideeën voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0

- Krachten en netwerken bundelen en versterken
- Alle beschikbare sociale kapitaal benutten
- Perspectief Fonds
- Creatieve manieren vinden voor het verlichten van armoede
- Nieuwe mogelijkheden creëren voor meedoen door iedereen, zeker wanneer mensen teveel zorgen aan hun hoofd hebben
- Meer mensen uitdagen om zich in te zetten als initiatiefnemer of vrijwilliger
- Open houding van gastvrijheid stimuleren bij alle wijkplekken.
- Dagelijkse zichtbaarheid alle activiteiten in de wijk
- Duidelijk aanbod van activiteiten waarbij mensen kunnen helpen
- Iedereen die hulp nodig heeft, of diens naaste, weet de weg te vinden. Bijvoorbeeld via netwerken en een (digitale en fysieke) Wijk-VVV: Dit moet o.m. leiden tot een betere matching tussen vraag en aanbod
- Aanbelacties uitbreiden

- Ontwikkeling meer strategieën bestrijding eenzaamheid (jong en oud)
- Ruimte creëren voor verschillende kleinere of grotere initiatieven die bijdragen aan een sociale en gezonde wijk, zoals uitbreiden van bijvoorbeeld het Hondenproject
- De fit-knip inzetten (100 euro voor gezondheidszaken)
- Uitbouwen van support netwerken voor mensen met (psychische) gezondheidsuitdagingen en voor opvoeden en gezinnen.
- Via SamenBeter willen we een ecosysteem en waarde model opzetten voor een veerkrachtige en gezonde wijk.
- Regie van zorg en welzijn bij mensen of in ieder geval in de wijk (*right to challenge* | aanbestedingsvrije zone voor zorg en welzijn, integraal zorgbudget)
- Toegankelijke ondersteuning (hulp, zorg) nabij
- Sterk netwerk van formele en informele hulp en zorg (wijkspreekuren, pilot met vraagwijzer in de wijk)
- Aandacht voor eenzaamheid, onder ouderen
- 350 Middellanders ihkv maatschappelijke tegenprestatie in het netwerk van de wijk onder brengen
- Opzetten en doorzetten van werkteams het *groenteam* en het *Clean-Up team* in samenwerking met Antes
- Passend (betaald) werk voor wie wil en kan
- Sluitende wijkketen van vrijwilligerswerk naar opleiding of werk
- Experiment basisinkomen of onvoorwaardelijke bijstand
- ‘Goede Gieren’-fonds in de wijk (mensen duurzaam uit de schulden)
- Goede scholen in de buurt. Aandacht voor de obs Palet.
- Investeren in basis voor ‘positieve gezondheid’:
- Henegouwerplein als boegbeeld van gezond, sportief en duurzaam Middelland
- Wijk inrichten op meer bewegen
- Gezonde voeding een makkelijk en logisch alternatief maken voor iedereen
- Freeshop Zero Food Waste
- Inzamelacties voor kleding, speelgoed, voedsel e.a.z. in de wijk organiseren
- Voldoende goede ruimte voor laagdrempelige ontmoetingen
- Communicatie vanuit instituties laten aansluiten bij taalniveau van mensen
- Mens centraal met realistische doelstellingen uit alle aangedragen ideeën
- Levensloop bestendige woningen (woningen geschikt maken voor ouderen)
- Ouders platform/ouders ondersteuning
- Instellingen en organisaties onderdeel van het netwerk maken
- Aandacht migranten ouderen
- Huize Middelland als ruggengraat
- ...

Een duurzame wijk

Het barst van leven in Middelland. Groen en bloei in alle seizoenen. We zijn los van het gas met warmtepompen, buurtbatterijen, windturbines en dakpanvormige zonnepanelen. Het beheer van de singels, parken en perken doen we met een eigen Groenteam. Regenwater vangen we op en gebruiken we slim. Afval wordt weer grondstof.

Ingebrachte ideeën voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0

- Meer vruchtbomen
- Meer geveltuinen en daktuinen
- Experiment met regentonnen (Graaf Florisstraat) uitvoeren en uitbreiden
- Meedenken in het Oostervantgebied (doel groen en duurzaam)
- Geraniumdag door hele wijk
- Eigen Groenteam (deels overname groenonderhoud van gemeente deels extra)
- Warmtenet met buurtbatterijen (om oudere huizen van duurzame energie te voorzien)
- Meerdere postcoderozen die grote daken in de wijk benutten voor zonne-energie.
- Materialen beschikbaar maken voor werken met groen en mogelijkheden afvoeren groen vergroten
- Winkels voor gebruikte spullen
- *Repairshops* om de circulaire economie te bevorderen
- Parkeerplekken in middenbermen omtoveren tot groene wadi's met daaronder waterberging en/of warmtenet voorzieningen
- Meer schone lucht
- Adopteer een boomspiegel
- Onderzoek kansen van deeleconomie
- Vergroenen waar mogelijk; stenige straten, vooral voor straten met sociale huurwoningen
- Vergroen de tussenstroken van de trambanen en de tramhaltes
- Verbeteren groenstroken Mathenesserlaan
- Meer schalen met groen in de wijk, eventueel laten onderhouden door bewoners; plantenbakken met kruiden
- Plantenbakken aan lantaarnpalen in de wijk
- Middelland als ultieme testlocatie energietransitie
- ...

Een leefbare wijk

Het mooiste Middelland is schoon, heel en veilig. We kunnen zonder gevaar de Binnenweg oversteken. De overlast van drugs is voorbij. Vuilnis belandt in de prullenbak en afvalcontainers. Ook in de avond en nacht is het veilig op straat. Gevelkunstwerken verfraaien goed onderhouden panden. De waterhuishouding is onder controle en de funderingen zijn veilig gesteld.

Ingebrachte ideeën voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0

- Verdere stijging veiligheidsgevoel
- Winkeliers helpen opknappen winkels
- Werkgroep Leefbaar ondersteunen
- Blijven sturen op kwaliteit van panden/pandenaanpak
- Meer kunstwerken
- Minder rommel op straat en naast containers, Campagne opzetten tegen zwerfafval
- Afvalbakken vaker legen; meer afvalbakken; opfleuren vuilnisbakken;
- Werkende sensoren in vuilcontainers, meeuwen uit openbare prullenbakken houden; acties om het grofvuil snel weg te halen
- Straatveegdagen uitbreiden
- Ploggen (joggen en vuilrapen) aanmoedigen
- Coffeeshops uit woonstraten
- Meer toezicht op gebruikers coffeeshop Schietbaanlaan
- Meer toezicht en handhaving
- Wijkconciërge en projectleider Veilig behouden
- Organisatie nieuwe Werkgroep Verkeer
- Aanpak verkeersoverlast in winkelstraten en bij coffeeshops
- Hard rijden verminderen in gehele wijk
- Inventariseren funderingen
- Beheer grondwater, hemelwater en afvalwater in co-creatie organiseren
- Genoeg fietsparkeerplekken ook inpandig
- Parkeerproblemen oplossen, bijv. uitbreiden betaald parkeren
- Handhaven op dubbel parkeren
- Gesprek aangaan met HRO over openstellen van de parkeergarage voor bewoners Rochussenstraat
- Zorg voor extra parkeerplekken rondom de Suze Groeneweglaan
- Verkeersveiligheid voor fietsers verbeteren; aanpassen straatprofiel; autoluwe of vrije zone, meer ruimte voor fietsers, voetgangers en ov; uitgroeien tot een echte winkelstraat.
- Aanpassen van de ventweg Mathenesserlaan, zorg voor een fietsstrook, zodat

fietsers een alternatieve route kunnen fietsen ipv verplicht over de Nieuwe Binnenweg te moeten gaan.

- Rotonde Mathenesserlaan / Claes de Vrieselaan verbeteren
- Zebra thv de Nieuwe Binnenweg | Claes de Vrieselaan
- Zebra bij Schermlaan / Claes de Vrieselaan beter zichtbaar
- Zebra thv Rochussenstraat 211 tegenover parkeerplaats Rochussenstraat aan de GJ de Jonghweg
- Verbeteren verkeerssituatie Duivenvoordestraat / Beukelsdijk / Graaf Florisstraat
- Doorgaand verkeer niet over de 's Gravendijkwal; 's Gravendijkwal overkoepelen
- Verkeersdrempels Rochussenstraat
- Scholieren HRO stimuleren om meer met het OV te gaan.
- Smallere rijweg Beukelsdijk, om voor een lagere snelheid te zorgen
- Experimenteer met andere kleuren fietspaden
- Cameratoezicht, camera's in openbare ruimte op wisselende locaties
- Aanpakken van drugsdealers
- Aanpakken hangjongeren
- Inzetten op ondermijning
- Spuugverbod op straat
- Respect voor vrouwen versterken
- Boomverlichting in de Duivenvoordestraat
- Nieuwe looppaden rondom de Heemraadssingel; bomen en bollen bijplaatsen; hek rondom Heemraadssingel
- Heemraadssingel niet als hondenuitlaatzone, aparte plek inrichten
- Graffiti uit de tunnels bij Blijdorp en Henegouwerlaan weghalen
- Palen met hondenpoepzakjes voor de Heemraadssingel
- Meer zichtbaar personeel van toezicht en handhaving
- Goed werkende straatverlichting
- Betere balans groen en licht
- Ouders opleiden tot verkeersbrigadiers (RK Mariabasisschool)
- ...

Een ondernemende wijk

Middelland heeft twee goed lopende winkelstraten met een eigen karakter. De winkelstraten werken samen. Boodschappen doen we lokaal. Er is een sterke wijk economie, waarin bewoners en ondernemers zoveel mogelijk mee draaien. Vakmanschap en ondernemerschap krijgen in Middelland de ruimte.

Onderstaande punten gelden voor de winkelstraten Middellandstraat en de Nieuwe Binnenweg en de overige economie in de wijk.

Ingebrachte ideeën voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0

- Winkelstraatmanagement voor Middellandstraat en Nieuwe Binnenweg
- Middellandstraat en Nieuwe Binnenweg via BIZ meer zelfstandig worden en bepalen branchering
- Afronding gevelproject Middellandstraat
- Meer diversiteit in de winkelstraten, zoeken naar verrijking van het bestaande.
- Leegstand van winkels bestrijden
- Handhaving ondermijning en oneigenlijk gebruik van winkels
- Manieren ontwikkelen om meer werkgelegenheid en meer stageplekken te scheppen.
- In het nieuwe Wijkpaleis worden maak- en leerplekken gerealiseerd rond creatief vakmanschap.
- Storytelling: *meet and greet* met lokale ondernemers voor de wijk
- Versterking ondernemerschap
- Marketing & Communicatie Middellandstraat verder versterken (website, *social media*, Google MyBusiness; storytelling en zichtbaarheid)
- Verdere uitbouw community (bewoners Middelland en stadsbreed)
- Uitstraling aanbod winkels interieur
- Openbare ruimte
- Schoon, heel en veilig / KVO
- Vergroening en verzachting
- Initiatief nemen herontwikkeling straatprofiel
- Oversteekbaarheid West-Kruiskade verbeteren
- Ondersteuning ondernemersvereniging in opbouw; ondersteuning ondernemersvereniging naar BIZ in 2019; ondersteuning eigenarenplatform naar BIZ in 2019, brancheringvisie
- Synergie met West-Kruiskade versterken (communicatie, evenementen en openbare ruimte)
- Ondersteuning van evenementen
- Positioneringstraject; werving nieuwe ondernemers;
- Opzetten eigenarenplatform

- Handhaven op dubbel parkeren in winkelstraten
- Uitbouwen *Retourette*
- Winkelstraten moeten afspiegeling zijn van bewoners van de wijk
- Verbinding tussen Nieuwe Binnenweg en Middellandstraat (met elk een eigen identiteit)
- Gezamenlijk DNA maken/branchering (met ondernemers, eigenaren, bewoners en gemeente) en vervolgens in stand houden (met eigenarenplatform)
- Behoeftedonderzoek in wijk
- Opknappen Nieuwe Binnenweg ten hoogte Heemraadsplein
- Heemraadsplein evenementenplein
- Mooie uitstraling voor Middellandstraat
- Meer ruimte voor voetganger (en ondernemer) / Bredere stoepen waar mogelijk
- ...

Een levendige wijk

Huize Middelland lokt bewoners uit tot leuke initiatieven. Regelmatig zijn er pop-up concerten, toneelstukken, schildercursussen en buurtfeesten. Jaarlijks zijn er vaste wijkbrede evenementen waar mensen uit alle segmenten van de samenleving iets moois van maken. Tegelijkertijd is er ruimte om spontane initiatieven mogelijk te maken. Sporten is voor elke wijkbewoner binnen bereik gekomen.

Ingebrachte ideeën voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0

- Jaarprogramma met vaste evenementen, maar ook ruimte voor spontane activiteiten door wijkbewoners
- Professionele organisatie door betrokken bewoners en ondernemers van evenementen
- Meer tentoonstellingen, theater/filmvoorstellingen en concerten in de wijk
- Uitbreiding kamperen in eigen wijk
- Meer kunst- en cultuur cursussen
- Regelmatig jongeren sporttoernooi
- Communicatie continueren (Middellandpost met middelen en redactie)
- We experimenteren met ICT die bijdraagt aan het verbinden van mensen, plekken en initiatieven.
- Filmteams met jongeren de wijk in sturen voor verslaglegging
- Verschillende evenementen per jaar op verschillende plekken met verschillende thema's: groen, kunst en cultuur, food, zorg; Middfest
- Wekelijks kleine markt op het Middellandplein
- stadswandelingen door Middelland

- Wijkbreed Halloween feest
- Jaarlijks een Middellands buurtfeest
- Programmering op het Johannes de Vouplein en Henegouwerplein
- Aandacht voor beeldende kunst en educatie die een afspiegeling vormen van onze Rotterdamse samenleving (zoals ook wordt aanbevolen door de RKKC)
- Een projectruimte waarin deze activiteiten ontwikkeld kunnen worden, het liefst in nauwe samenwerking met jongeren met support van beeldend kunstenaars en coaches ter verbreding van hun horizon en een beter perspectief op onderwijs, banen en toekomst.
- Meer kunst in de openbare buitenruimte. De kunstdepots puilen uit met straatkunst. Plaatsen door de wijk op stukjes die nu niet worden gebruikt
- Buitenexpositie kaders voor kunstenaars om op die manier meer kunst in de openbare ruimte te stimuleren
- Ga door met de huis aan huiskrant
- Huisstijl met vrolijke kleuren en logo is herkenbaar en vrolijk
- Website *up to date*
- Meer zichtbaarheid van het sociale programma
- Digitale wijkradio
- ...

8 tips voor onderweg

We hebben de smaak van co-creatie te pakken. Maar hoe zetten we Mooi, Mooier, Middelland voort? In Middelland is co-creatie een manier van samenwerken tussen wijkbewoners, ondernemers, de gemeente en ander bij de wijk betrokken partijen. De wijk draagt zelf thema's aan en geeft een eigen kleur aan het beleid van de gemeente.

In Middelland hebben we de afgelopen jaren veel geleerd over co creëren, hoe doe je dat?. Voor we verder gaan, zetten we de belangrijkste tips voor het vervolg van Mooi, Mooier, Middelland op een rij.

- Tip 1:** Maak het proces toegankelijk en transparant
- Tip 2:** Communiceer helder over bijeenkomsten en daaruit voortkomende uitkomsten en acties
- Tip 3:** Maak een doorlopende structuur voor het ophalen en teruggeven van inbreng van bewoners, ondernemers en gemeente. Maak zichtbaar wat met deze inbreng gebeurt
- Tip 4:** Geef werkgroepen eigenaarschap over hun thema, waarvoor zij concrete plannen, en begrotingen maken.
- Tip 5:** Zorg voor samenhang tussen de verschillende werkgroepen en thema's
- Tip 6:** Werk aan een goede zelforganisatie. Benut daarbij de lessen en de energie uit Huize Middelland.
- Tip 7:** Zorg voor helderheid over de inkomsten en uitgaven in Mooi, Mooier, Middelland.
- Tip 8:** Geef het wijkcomité een heldere plek in het proces

Reisbenodigheden

Wat hebben we nodig om tot een programma voor Mooi, Mooier, Middelland te komen? Allereerst tijd en inzet van bewoners, ondernemers, de gemeente en andere bij de wijk betrokken partijen. Voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0 is op dit moment 1 miljoen euro beschikbaar. Daarmee is niet alles mogelijk. Samen met alle betrokkenen moet prioriteiten worden gesteld en keuzes worden gemaakt. Door het programma voor Mooi, Mooier, Middelland slim aan te laten sluiten bij op in voorbereiding zijnde of al lopende gemeentelijke programma's of plannen van andere bij de wijk betrokken partijen kan de impact aanzienlijk worden vergroot.

De resterende middelen van Mooi, Mooier, Middelland 1.0 worden in 2019 deels benut voor al lopende zaken. De werkgroep Leefbaarheid heeft bijvoorbeeld een goed beeld van wat zij in 2019 nodig heeft en werkt door aan wat zij zijn begonnen. Ook de communicatie loopt door.

Voor het faciliteren van het bovenstaande proces is ook geld nodig. Dat kan naar verwachting eveneens uit de reserves van de eerste fase.

Voor de latere jaren is door het College van Burgemeester en Wethouders nog geen geld gereserveerd. Een goed programma moet zorgen dat financiën op de gemeentelijke begroting worden gereserveerd.

Hoe kun je instappen?

Voor het co-creatief maken van het programma voor Mooi, Mooier, Middelland 2.0 zijn bewoners en ondernemers nodig die de kar van het proces willen trekken. Maar ook MEEDENKERS en MEELEZERS. Daarnaast zijn in Middelland altijd mensen nodig die betrokken willen zijn en graag praktisch iets doen bijvoorbeeld als vrijwilliger bij een van de plekken van Huize Middelland of mee helpen bij het schoonmaken van de Heemraadssingel. *#samenstadswijkmaken*

Heb je zin of tijd om iets te doen in Middelland, meld je dan aan op 13 maart of via info@mooimooiermiddelland.nl

Colofon:

Aan deze reisgids hebben tientallen mensen meegewerkt. Er zitten ideeën en gedachten, dromen en daden in van mensen die al dan niet anoniem hun ideeën op papier hebben gezet en via de brievenbussen van Middelland deelden, bewoners die meededen aan gesprekken, spellen, de bijeenkomst van 28 november bijwoonden of hebben meegepraat in één van de themasessies.

De tekst voor deze reisgids is het resultaat van een co productie tussen Bram Dingemanse, die als verslaggever alle themasessies bijwoonde, de kwartiermakers van de thema's –, Daria Scagliola (levendige wijk), Rob Overkamp (leefbare wijk), Yeliz Kaya en Ed van der Touw (winkelstraten), Nienke Bouwhuis en Ruud Reutelingsperger (duurzame wijk), Philip Kuypers en Querien Velter (wijk voor iedereen), Alexander Hogendoorn (sociale en gezonde wijk) Niels Hoogwerf en Taco Pennings namens de gemeente Rotterdam en de werkgroep communicatie.

De opmaak is gedaan door Fenna Schaap

Papieren oplage 100 stuks (de pdf is via www.mooimooiermiddelland.nl beschikbaar)